

בינה לעתים

יו"ל ע"י מכון מעדני מלך וויזן

לרגל שבת התוועדות לאנ"ש דקהלתנו הק' • שבת פרשת בשלח - שירה תשע"א לפ"ק

אמרי בינה

שבת שירה - חסד ומשפט אשירה

הגדה השבת הזו אנו קורין בשם 'שבת שירה', בשביל קריאת שירת היס. ובאמת כל שבת יש לה קשר עם שירה, כמבואר בחוס' (סנהדרין לו): מכנף הארץ וזמירות שמענו (ישעיה כד-טו), דאיתא בתשובות הגאונים שאין בני ארץ ישראל אומרים קדושה אלא בשבת, דכתיב גבי חיות שש כנפים לאחד (ישעיה ו-ג), וכל כנף הוא אומר שירה אחת כיום בשבת ימי החול, וכשמגיע שבת אומרים החיות לפני המקום רבש"ע אין לנו עוד כנף. והקב"ה משיב להם, יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר מכנף הארץ וגו' ע"כ. הרי לנו כי יום שבת הוא יום שירתן של ישראל. ולכאורה למה באמת נבחר יום זה דייקה לישראל, הלא יתכן גם שהמלאכים יאמרו שירה בשבת, וישראל יאמרו באחד משאר ימי השבוע.

הגדה השבת הזו אנו קורין בשם 'שבת שירה', בשביל קריאת שירת היס. ובאמת כל שבת יש לה קשר עם שירה, כמבואר בחוס' (סנהדרין לו): מכנף הארץ וזמירות שמענו (ישעיה כד-טו), דאיתא בתשובות הגאונים שאין בני ארץ ישראל אומרים קדושה אלא בשבת, דכתיב גבי חיות שש כנפים לאחד (ישעיה ו-ג), וכל כנף הוא אומר שירה אחת כיום בשבת ימי החול, וכשמגיע שבת אומרים החיות לפני המקום רבש"ע אין לנו עוד כנף. והקב"ה משיב להם, יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר מכנף הארץ וגו' ע"כ. הרי לנו כי יום שבת הוא יום שירתן של ישראל. ולכאורה למה באמת נבחר יום זה דייקה לישראל, הלא יתכן גם שהמלאכים יאמרו שירה בשבת, וישראל יאמרו באחד משאר ימי השבוע.

אך הענין הוא דבאמת הרי על כל אדם עובר מאורעות שונות של ימי לער ויגון, עם צעיות שונות צבני חיי ומווני, וקשה לפעמים לפתוח פיו לומר שירה. אך איתא בשפת אמת בפרשתינו, ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישיר (יד-לא), דאחר שהאדם בא להשגה יתירה באמונת ה', לידע שהוא הוא המסבב כל הסיבות, ומאחר לא תלא הרעות, והכל הוא בחשבון מדוייק לטובת האדם, על ידי כח אמונה זה, אז ישיר משה ובני ישראל, אז אפשר לומר שירה כראוי וכנוון בלב מלא שבת והודאה. - ולכן בכל שבת שאז מאיר האמונה בלב האדם, שבו הוא מעיד על צריאת שמים וארץ, והוא יומא דנשמתא, מנוחת אמת ואמונה, אשר אפילו הסעודות של שבת נקראים בשם 'סעודתא דמהימנותא' (זה"ק סט), ואמרו עוד שם (ח"ג רפח): דבעי צר נש למחדי בתלת סעודתא דשבתא, דהא כל מהימנותא ביה אשתכח ע"כ. על כן אז הוא זמנו של ישראל לומר שירה לפני ה', לשפוך נפשו ולבו להודות ולהלל על כל הטובות שעושה ה' עם האדם תמיד בכל עת ובכל שעה בלי הפסק, אשר שירה כזה לא יוכל לומר בשאר ימות החול.

ד"ש צו עוד רמו, כי אלו פינו מלא שירה כים וכו', אין אנו מספיקין להודות ולהלל וכו', כי שפת הלשון של יהודי קצר מלהעלות על פיו כל הציטויים של שירה המונחת בתוך לבו למלך אל-חי. ונשאר תמיד בתוך אמירת השירה חלל גדול של שיריים שאינו יכול להוציאו צתיבות ומלים. וכמו שפירשו (בפלת ישחנח) הבוחר בשירי זמרה, שהקב"ה צוחר בהשיריים של הזמרה, שנשאר מונח בתוך לבו בקרבו. ועל כן נשאר תמיד מקום פנוי בהשירה, אריח על גבי לבינה, להורות כי עדיין לא גמרנו את השיר, ונשאר עוד טמון הרבה בתוך הלב שלא יוכל להוציאו לידי ציטוי בלשונו. וזהו עיקר חציבות השירה, כי רחמנא לבא בעי. וכה יזכנו ה' להודות ולהלל לה' תמיד, וכשם שאנו אומרים שירה בעולם כן מזה לומר שירה גם לעולם הבא לעולמי עד ולנצח נצחים.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בסעודה שלישיית פרשת בשלח תשס"א לפ"ק)

ואמרו חז"ל (מגילה טו): דכל השירות כולן נכתבו אריח על גבי לבינה. ויש לומר רמו צוה, דבאמת כאשר היו ישראל צשיעבוד צמארים, עיקר העמל היה בגזירת הצנים, וכמו שאנו אומרים וירא את ענינו ואת עמלנו (דברים כו-ז) אלו הצנים, אשר

אם בני ציתם עדיין לא עשו קידוש אלא ממתינים ללכת בקידוש הרב, איכ פשוט דכמו ששמעו הקידוש היה דיכלו לשמוע גם ברכת המוציא ויאלו זיה גם לפי דעת האשל אברהם, אמנם כמעט אל כל האדוקים, בני ציתם לא המתינו עליהם, אלא עשו קידוש וסעודת שבת (עם לחם משנה) לעממן חייק אחר התפלה, ורק לכבוד בעליהן צאו לביהמ"ד הנשים לשמוע הקידוש, והא דשלחו להן פרוסת המוציא, אף שכבר יאלו ידי לח"מ וסעודת שבת, היה רק מטעם הכמוס אחס, עיין שער הכוונות דדרושי שלחן ליל שבת. וכן ב"ק **אאמו"ר הגה"ח [מסערה אהע"ל]** זצ"ל היה ג"כ מקפיד שב"ב ישמעו מפיו ברכת המוציא. [וראה ביוגד משה סי' כ"ד אות כ"ח, שכלל פסח זיה לבני ציתו שיטלו ידיהם אחר עבודתו הק' בקיום מצות אכילת מצה, ואז חילק להם הכתמים, ויאלו חובת להם משנה קודם שנטלו ידיהם מדברי הא"ח].

ובביאור הדברים האריך לנאר דעל ידי שזומעין הבני צית את ברכת המוציא מפי הבעל הבית, אזי נחשב להם כאילו התחלת סעודתם הייתה אז, והצבע"ב צ"ע להם הלחם השלם בשליחותם. אבל כשלא שמעו ברכת המוציא ממנו, אז כשחוקק להם פרוסה מהלחם החמור, נחשב כאילו אכלו פרוסה מפרוסה, ולא מלחם שלם, דלא ק"ל להאשל אברהם לחדש צמנות להם משנה סברא כו, שלא מצינו מפורש בש"ס, שעל ידי שהם טפלים להבעל הבית, ציה לחוד נחשב להם התחלת סעודת צעה"ב כהתחלת סעודתם, אף אם יצאו רק בצמנע הסעודה, או לא יצאו אל הסעודה כלל ע"ש. וכן הוא מנהגו של ב"ק בורן אדמו"ר ש"י"מ"א, שצני הבית המסובין על השולחן, יוצאין חובת להם משנה בשמיעת הברכה מפי הבעל, ואחר כך מברכין לעממן ברכת המוציא על הפרוסה הבהא מהלחם משנה.

ובדעה זו כתב בס' ליקוטי מוהרי"ח (סדר סעודת ליל שבת), ואחר שהביא דברי האשל אברהם הוסיף: 'ועכ"פ זריכה לזיהר שתייה שומעת, ולא כאשר המנהג אלל המוני עם, שבשעה שהבעל צועע על השמי ככרות, היא יוצאה ונכנסת, וצויתר שכיח זאת בסעודת שמרית'. וכ"כ בקצה המטה (על המטה אפרים, סי' תרכ"ה סק"ה). **ובערור השלחן** (סי' רע"ד ס"ד) כתב: 'גם נשים חייבות לצצוע על שמי ככרות, לכלל מיילי דשבת שוות נשים לאנשים, ולכן המדקדקים נוהגים, שהצעה"ב כשנטל ידיו אינו צועע, עד שיטלו כל המסובין את ידיהם, ויושבין על השלחן, ואז צועע על לחם משנה, וכולס יוצאין ידי חובתן ציה. ואף במקומות שיש לפני כל אחד מהמסובין לחם משנה, מ"מ הא לפני הנשים אין דרך ליתן לפניהן לחם משנה, ולכן צריך הצעה"ב להמתין עליהן, וכן יש לנהוג כמ"ש שהלחם משנה יהיה רק לפני הצעה"ב, והוא ימתין עד שכל המסובין ישובו על השלחן אנשים ונשים, וזהו מצוה מן המוציא ע"כ.

וראה בשו"ת חיים ברצונו (להג"מ משה חיים גרינפעלד ז"ל א"ד סענפעטער, סי' י"א) בתשובתו ל'הגה"צ אב"ד צעה"ל"ם זצ"ל (עוד צהיותו מכהן צעיר וויסקא י"ו) וז"ל: 'הנה צהיותינו צלותא חדא, פלפלנו פעם אחת מ"ש החיי אדם דנכון מי שיוצא בלחם משנה ע"י מה שצועע חצירו, דיכוון ללכת גם בצרכת המוציא, דמשמע מלשונו דאם לא כווננו ללכת בצרכתו, אז גם בחיוב לחם משנה נמי לא יאלו, והסביר הד"ר ג' שליט"א דצרכת הח"א דעיקר חיוב הלחם משנה מה שמצריך על צ' לחמים, וא"כ אם הוא מצריך לאחר הצליעה על הפרוסה, צמאי יאלו ידי לחם משנה. ואני פלפתי אז דתרי עניינים הם, דצצציעה בלא ברכה ג"כ יוצא ידי לחם משנה, וא"כ יוכל לכוון ללכת בצצציעה אלל בצרכת לא. והאריך שם לנאר דברי האשל אברהם ששמעו הברכה מפי המצריך, כדי ללכת חובת לחם משנה, דלעפ"י שמינינו צממה מצוות שאפשר להוציא אחרים אפי' אם אינם שם, כמו צנרות חנוכה, וצתפלה לעם שבשדות, וצמנות מיילה ופדה"ב, אמנם זה דוקא היכא דאינם ולא היו יכולין לנא, אבל כשהם צעיר ויכולים לנא, אינם יוצאים אלל דוקא כשהם שם צשעת מצוה וכדמוכח צריה (לה). דעם שאחורי הכהנים אינם בכלל הברכה, וצריפ"ד דתענית (כו). צמשה, והאריך קרבנו של אדם קרב ואינו עומד עליו ע"ש. [וסוף דבריו צע"ק דהלא מה שעם אחורי הכהנים אינם בכלל הברכה, הוא משום דלמרי' 'מה מצרי' פנים נגד פנים, 'אלמור להם' כאלם המדבר לחצירו. וכן בקצנות הוא משום דכתיב תשמרו לקריב לי צמועדו דכפריי שם].

וע"ל דבר יסוד חובת לחם משנה אי חיובו רק על שעת הברכה, או גם על שעת הצליעה. יוויין מה שכתב הגה"ק מובונקאמש זצ"ל בספרו ציבורי אורח חיים (סי' רע"ד סק"ה) 'שבורן הגה"ק מצאנו זי"ע נהג לאחוז התלה השני' של לחם משנה, צעת שיהיה צועע את התלה הראשונה לסעודה, וטעמו כי קן מוכח מלשון הגמ' חייב אדם לצצוע על שמי ככרות, היינו שגם צשעת הצליעה יהיו לפניו שמי ככרות. וצנו בורן הגה"ק מושינאווא זי"ע פקפק ותמה על זה, שהרי רש"י פירש שם על דברי הגמ' חייב לצצוע, ברכת המוציא. ונראה מדבריו שצריכין הצ' ככרות רק צשעת ברכת המוציא בלבד. והאריך שם לנאר דעמו הגדולה של הגה"ק מצאנו זי"ע ע"ש. וידוע ציה דעת הגרי"א שהיה צועע וחוקק את צ' הככרות, ואכ"מ, ונראה נהר"א ופשיטה.

(שהרי יכול לצריך המוציא על פחות מכחית בלא נטילת ידים), ונטילת ידים אינו הפסק, ושייך מיכלא ונטילת ידים צפעס אחת' ע"כ. (וע"ע צמהד"ת סס). ומצואר מדבריו שאין החיוב לחם משנה, ויציאת ידי חובת הברכה, מיילי סתרא, דהגם שיוצא חובת לחם משנה מצעל הבית צתורת שליחות, עדיין יכול לצריך ברכת המוציא לעממו, אולם הוסף צתנאי הדברים, שצריך ששמעו בני הבית את הברכה מפי הבעל. [וראה בס' ברכת אברהם מנהגי הגה"ק מצוטשאטש ז"ל צכתב: 'אמר שלחם משנה בשבת הוא דאורייתא, ואם שומע מאחר שפיר דמי, ולא שמעתי מפיו הק' צפירוש, רק מכלל איתמה, שראיתי שכצאז אורחים לשולחני אחר שצריך המוציא, אמר, השמעתי מאתי ברכת המוציא, כי אם לאו זריכים אתם לצריך על לחם משנה ע"כ].

ובעיקר דברי האשל אברהם כתב הגה"צ מפאפא זצ"ל בהסכמתו לס' **ויגד משה** (על הל' פסח, ומשם צספרו שר"ת וישן יוסף ח"א סי' ק"ד): 'הנה מנהגיני הוא כהאשל אברהם, וכן היה המנהג אלל האדוקים ואלל רבותינו ז"ל. אולם צהמשך דבריו תמה על דברי האשל אברהם וכתב: 'לכאורה צ"ע להבין אף שייך על זה שליחות, הא צמנה צצגופו לא שייך שליחות כידוע, וצשלמה אם יוצאין בצרכת המוציא ע"י ששומע מן המצריך, אמריין שומע כעונה וה"ל כאילו חפס לחם משנה צשעת צרכתו, אבל אם אין מכוון ללכת בצרכתו, ומצריך ברכת המוציא לעממו, אף מועיל השליחות של הצליעה' (וע"ע צשר"ת וישן יוסף ח"א סי' קט"ו מש"כ הרה"ג רבי פרץ טוב"י דייטש שליט"א א"ד חלטה צצשוב דברי האשל אברהם, והסכים הגה"צ מפאפא ז"ל לדבריו).

ובעיקר הדברים תמה צצדק, על פי שיטת הט"ו (המוצא לעיל) דס"ל שחיוב לחם משנה הוי מדאורייתא, איכ ליכא למימר שחיוב לחם משנה שחיבה תורה הוי על שעת הברכה, דהיינו צששעת הברכה יצריך על שמי ככרות, וצמה שיאלו חובת הברכה על לחם משנה יאלו ידי חובה, דהלא כל עיקר חיוב ברכת הנהיין אינו מדאורייתא אלל מדרבנן. **ובשו"ת דברי יציב** (א"ח סי' ק"ו) הביא ששמע תמיהה זו מפי"ק הרה"ק רבי אברהם יהושע מנאסאד זצ"ל.

ובתב הגה"צ מפאפא ז"ל לנאר מנהג ישראל שנהגו ללכת צככרות של צעל הבית וז"ל: 'דחיוב דאורייתא הוא, דהתחלת הסעודה תהא על שמי ככרות, וכיון שתקנו חכמים ברכת המוציא, איכ שעת הברכה מקרי התחלת הסעודה, וצאמת קודם שתקנו ברכה שלפניה היה הצליעה התחלת הסעודה, אבל עתה הוי הברכה התחלת הסעודה, ולפי זה נראה דמה שיוצאין בני ציתו בלחם משנה של צעה"ב, אינו מטעם שליחות, אלל דכיון דהם סמוכין על שולחן הצעה"ב, והם טפלים לו צסעודה, הרי התחלת הסעודה שעשה הצעה"ב על לחם משנה, הוי גם לידהו התחלת הסעודה כיון דהם טפלים לו. ומטעם זה נכון המנהג, שמדקדקין שיצרכו ברכת המוציא על פרוסה הבהא מהלחם משנה שצריך עליו צעה"ב, דציה מוכחא מיילחא שהוא צצע הלחם משנה גם צעורס, והם טפלים לו צסעודה זו, וממילא מקרי התחלת סעודתן על לחם משנה, וע"פ סברא זו נלענ"ד דאף צלי שמיעת ברכת המוציא מצעה"ב, ג"כ יוצאין ידי לחם משנה צמה שהם מברכין על הפרוסה הבהא מהלחם משנה שצצע עליו הצעה"ב...'

ובמס"ס דבריו: 'וכמדומה לאלל האדוקים שמהגם לערוך סעודת שבת ויו"ט צצית המדרש, אין בני ציתם שומעין ברכת המוציא של רבם, (ואולי מדקדקין ליקח לעממם לחם משנה), אלל משלחין להם מהלחם משנה צצירכו עליו, ע"כ עלה צדעתי לייצב המנהג מטעם שצמצאר, ומהיות טוב לעשות כמו צכתב האשל אברהם כנ"ל [היינו ששמעו הברכה מצעל הבית, ושוב לצריך לעממן ברכת המוציא].'

צריך שתהא התחלת הסעודה על לחם משנה:
וביסוד הדברים שהעלה הגה"צ מפאפא ז"ל דחיובא רמיא רק שתהא התחלת הסעודה על לחם משנה, ואין צריך אף שמיעת הברכה מצעל הבית, מצינו לכמה גדולי דורו סכתבו מדעת עממם סברא זו, הלא הם בשו"ת דברי יציב והביא את דברי הגה"ק מנאסאד זצ"ל צספרו הדרת קודש (עמ' לא) 'דלא שמענו ולא ראינו מרבנן קשיאי צציקים וגדולי הדור, שהנשים ישמעו ברכת המוציא כדי ללכת ידי חובת לחם משנה צצבת קודש'. וכן כתב בשו"ת קצין תורה (להנה"ס משטרלצבורג ז"ל, ח"א סי' פ"ח) צצארכה. וע"ע בשו"ת צדורות נתן (להגאון רבי מן געשטעטנער ז"ל, ח"ו סי' ט'). **ובשו"ת נשמת שבת** (ח"ב סי' קע"ה) הביא שכן הייתה דעת הגה"ק מנאסאד זצ"ל שאין הנשים צריכין לשמוע אמירת הברכה מפי צעל הבית, כיון שאוכלין מפרוסת לחם משנה.

ברם בס' ויגד משה (סס) העיר המ"ל הגה"צ אב"ד סאמבאטהע"ל זצ"ל על דברי ההסכמה הנ"ל כדברים האלו: 'הנה גם כבוד מחו' הגה"צ [מפאפא] שליט"א העיד צריש דבריו שמהג האדוקים ורבותינו ז"ל היה כדעת האשל אברהם, להקפיד ששמעו בני ציתם ברכת המוציא מפייהם ללכת ידי מצות לחם משנה, ומש"כ צסוף דבריו סכמדומה שאלל האדוקים שמהגם לערוך שלחן הטוב צצית המדרש אין בני ציתם שומעים מהם ברכת המוציא... עכ"ד, הנה

מפתורא דמלכא

ויאמינו בה' ובמשה עבדו

ורואים יותר חלק עבודת ד', התפילה, מדות טובות, מדת החסד, אולם הצד השווה שבהן שאצל כולם אפשר ללמוד מדרכיהם הטובים דרך עבודת ד', והיינו דאחני ליה. והמעט הרוחני שמעמתי והרגשתי בהיותי מסתופף בצל הצדיקים, עם לאוז וזך גארנישט זאגן וואס דאס מיינט.

זכורני שפעם לאחר חתונתי עיובתי את ביתי על שבת אי כדי להיות משוכתי שבת אצל א גרליכעניר ווייד מהפריערדיגע צדיקים, וכאשר חזרתי למעוני כעבור יום השבת אמרתי כביתי: 'איך וואונטש זיך נישט אין גן עדן צו האבן א בעסערין תענוג ווי איך האב געהאט דעם שבת', ואני חוזר לפניכם על זה, שכאשר אני נזכר מתענג זה שזכותי ליהנות מאור עבודת הצדיק, אני מרגיש לעצמי שאיני צריך תענוג יותר גדול מזה בגן עדן. ובעת שראיתי 'ערליכער יודי' איך שעובד את בוראו ודבוק בקונו בכל עת, ואיך שהוגה בתורת ד' וגם גודל עבודתו בתפילה, ורואים איך שעורך עבודתו בקודש משך יום השבת, סיהאט מיר דערהויבען והתענגתי מנועם זיו עבודתו.

שהיתי פעם אצל צדיק אחד בשבי"ק פרשת שקלים, ובתוך דבריו משך ליל השבת האריך בדבריו מוסר שצריך האדם לידע שכל חבלי העוה"ז לכלום נחשבים, וגינה בדבריו את תאוות הממון ורדיפת הון ועושר, וגם עורר על מה שהרבה אנשים נעשים פארבלענדעט עבור כצע כסף וכו', וכאשר שמעתי את דבריו ירדו הדברים לתוך חדרי לבי כל כך און איך בין אזוי איבערגענומען געווארן (אולי תשחקו מפני), עד שהייתי אז במדרגה כזו (אולי כהיום איני במדרגה הזו), שכאשר הי' מונח לפני על השולחן סכום עצום של מיליאן דאללער לא הייתי נישט כלל ללעקו...

וזהו דביקות בצדיקים. כל איש ואיש בהיותו יחיד, ומהוץ למחנה יראי ועובדי ד' מושבו, מרגיש בעצמו שכל דרכיו טובים ומתוקנים הם, הוא לומד ועובד ד', ועושה כל מה שצריכים לעשות, ואינו מרגיש שום חסרון בעצמו. אולם כאשר יראה נגד עיניו אחד שעולה במדרגה יותר ממנו, זה יחייב אותו להתודע דרך ישכון אור ואת המעשה אשר יעשו. ועבור זה צריך האדם להסתובב ולהסתופף בצל צדיקים וערליכע יודען, ואצל כל צדיק צריך להשתדל ללמוד ממנו ענין מסוים בעבודת ד', און דאס בויעט אויף דעם מענטש, כל אחד ואחד שהגיע למדרגה ומעלה בעבודת השי"ת, היתה רק עניי שהסתובבו אצל צדיקים ויראי ד', ואין הכוונה להסתובב ולשהות אצל הצדיק בעוד שאינו מחייב אותו כלום, רק צריכין לילך במחשבה תחילה בהכנה דרבה שברצונו לקבל ולשמע ממנו דרכי הישר והטוב בעיני ד', ולראות ולהסתכל בעבודתו הקדושה, וכל זה יקח אתו בחזירתו לביתו, לידע איך לעבוד את ד' כראוי.

זאת היא אמונת צדיקים ודביקות לצדיקים האמיתית, ומעולם היתה זאת אצל חסידים ואנשי מעשה אחד מעקרי היסודות שהביאו לידי עבודת הבורא יתייש באמת ובכל שלם.

אצל שולחני המהור של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ביומי דפוריא שנת תשס"ט לפ"ק, כמובן לב המלך בייק, נענה מרן שליט"א ואמר שכל מי שיש לו דבר מה לשאול, יציע כעת דברי שאלתו וינתן לו, וזכינו לשמוע בהאי שנתא כמה שיחות קודש יקרים מפנינים, אשר עוד חזון לפרסמו בין ציבור אנשי, ולעת התכנסות תלמידים וחסידים שנקבצו ובאו להסתופף תחת צל רבינו, אמרנו להעתיק שיחת קודש בענין דביקות ואמונה בצדיקים, וזהו תוכן השיחה:

שאלה: היאך להתחזק בזמנינו באמונה ודביקות לצדיקים?

אמונת צדיקים זה לא קשה ביותר, כאשר אמונת צדיקים אין פירושו שצריך שיאמין שפלוני ופלוני הוא צדיק, ואין סוג אמונה כזו להאמין על איש מסוים שהוא צדיק ועובד ד', רק אמונת צדיקים הוא, שכאשר רואים במעשיו שהוא צדיק בדרכיו ומתנהג בקדושה יתירה, יש להאמין שיש בו כח מיוחד למעלה אצל הקב"ה, וככה דיבורו להיות מושל בעולם, וזהו ויאמינו בה' ובמשה עבדו (שמות יד, לא), שכאשר ראו עבודתו של משה רעיא מהימנא האמינו שיש לו כח למעלה.

זהו אמונת צדיקים האמיתית להאמין שאכן כך הוא שיש לו להצדיק כח לפעול במרומים, וכמו שקרוב הוא להשי"ת ודבוק אליו, לעומתו גם די קרוב אליו ומקבל תפילתו, ובגמ' אמרו (כ"ב קטז) כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. וכתוב באי מהראשונים שילך אצל ראש ישיבה, וכוונתם שילך אצל מי שיושב והוגה בתורת ד' שיוקש עליו רחמים. ואכן הן הן הדברים שדברנו שמו שיושב ועוסק בתורה כוחו גדול משל חבירו, וכזה צריך להאמין שהקב"ה נתן כח מיוחד לצדיקים שבודו, צדיק גזור והקב"ה מקיים, וצריך להיות דבוק באמונה זו, וזהו אמונת צדיקים, אינו צריך להאמין על כל אומ"א שהוא צדיק, אבל אם ראה שהוא צדיק, ומתנהג בדרך הישר במדרגה גבוהה ביותר, ורואים אצלו צדקות יתירה, צריכין להאמין בכוחות הנעלים שיש לו ולהתדבק בו ולהתחבר בו בתמידות כמו שאמרו רז"ל (ספרי דברים יא, כב) הדבק בתלמידי חכמים, ואין שום נפק"מ אם שייכים אליו הרבה אנשים שדבקים בו בין שיש לו מספר מצומצם ביותר, ואין צריך להיות 'ברעננד נעים', רק להתדבק בתלמידי חכמים וערליכע יודען כפשוטו.

הרבה למדתי מרבותי ומתלמידי יותר מכולם (תענית ז). זאת אוכל לומר לכם, שבי"ה הרבה למדתי מרבותי, כאשר מעודי הייתי מסתופף בצל כמעט כל הצדיקים שזכינו פה להכירם, והייתי מתחמם לאורם הבחיר, וכמדומה לי שלא עברתי אף על מקום אחד שהיתה כאפשרות להגיע ולקנות שם דרכי העבודה. ואצל כל צדיק וצדיק למדתי מדה מסוימת, אשר שונה בזה כל אחד מהחברו. אצל צדיק אחד בולט ביותר חלק גדולתו בתורה, ולעומתו אצל צדיקים אחרים

^א בנימוקי יוסף שם וז"ל: דמנהג זה בצרפת שכל מי שיש לו חולה מבקש פני הרב התופס ישיבה שירך אותו ע"כ.
^ב בעת עריכת שלה"פ ביום הפורים שנת תשנ"ו אמר מרן שליט"א: אני מודה לה' בכל יום, על אשר נתן לי דעת בימי הנעורים להתדבק בחכמי ישראל שבודו, וזכיתי לראות ולשמע כמעט כל הצדיקים, והיה לי על זה הרבה מסירת נפש שלא להביט על שום דבר, ותוצאות הפאליטיק של בני אדם, והמעט יראת שמים ותורה ומצות שיש בי, הכל הוא רק בזכותם, שהייתי דבוק כל ימי בערליכע אידן, ולא הסתכלתי על שום דבר, ואיפה שראיתי עובד ד', באמת ובתמים הלכתי ללמוד ממעשיו, והיינו דאחני לי. ואני אמרתי זאת להתלמידים, בני הנעורים, רק כדי שילמדו זאת שצריך להתדבק לחכמי ישראל.
^ג בסעודת שושן פורים שנת תשנ"ד לפ"ק הגיד מרן שליט"א בנועם שיחו: אני נותן בכל יום שבת והודאה להשי"ת, שבי"ה היה לי הזכיה להכיר יהודים כשרים שהיו עוד מדור הקודם. הרי בעל כרחך אתה חי, אין באים לזה העולם מרצון עצמי, הרי הוא בעל כרחך, והשי"ת היה יכול לשלוח אותי לזה העולם מאוחר בכמה שנים, ואני מודה להשי"ת, ששלח אותי בכמה שנים מוקדם, שעל ידי זה היה לי הזכיה להכיר צדיקים שנשארו מדור הקודם. כמעט אין מקום שלא הגעתי שמה לראות עבודת ה', שלהם, ואני נותן שבת והודיה להשי"ת, על זכות הזה שראיתי איך הצדיקים הקודמים היו נראים. כל צדיק יש לו מדה טובה מיוחדת, סוג עבודה וקדושה שאין רואים במקום אחר. כל שבט בישראל יש לה קדושה ויופי לעצמה שאין רואים במקום אחר. בחושן היה לראובן אבן טובה בצבע ששמעון לא היה לו כמותו, וכן שמעון היה לו אבן שליו לא היה לו כמותו. יש שנים עשר שפרים, כל שבט יש לו שער מיוחד בקדושה. כל מנהג ישראל יש לו מקור בגניו מרומים, וכל אחד יש לו יופי מיוחד שאינו נמצא אצל אחרים. החושן היה לו שנים עשר אבנים, כל אחד מזהיר ומבריק באופן אחר, על אחד היה חקוק ראובן, על אחד שמעון, לוי, יהודה, כל יהודי יש לו יופי מיוחד שלהבירו אין לו, ואצל כל צדיק צריך ללמוד ממנו היופי שהוא מיוחד בו...
...אני יכול לומר לכם, בכל פעם שראיתי יהודי כשר מדור הקודם הסתכלתי עליו על דרך ראשונים כמלאכים, אולי מפני כן אנו כבני אדם, דאם לא כן מסתמא היינו כבהמה, כחמור.
^ד ראה בספר שיחות הר"ן (אות ר"ב) שכתב: שמעתי בשמו שאמר, כשמקריבים לצדיק האמת טועמים טעם גן עדן, כי איתא בזהר הקדוש (ח"ב קסו): שהצדיק הוא גננת דגנינתא.
^ה בספר הנפלא אור ישרים (מערכת 'תורת משה' - הה"ק רבי משה מקאברין זי"ע) מובא: אמר, איני מבקש מהשי"ת שום שכר בעולם הבא, רק שאזכה להיות שם אצל שולחן רבותי ע"כ.
^ו וזהו לשונו חך של הסה"ק באר מים חיים (פ' תרומה): כי הנה נודע אשר זהו התכלית ושלמות העבודה להרגיל את לבבו בכה מוחו ושכלו ובעשיית התורה והמצוות, עד שיהיה נחקק בלבו אהבת ד' יותר מכל הדברים שבעולם, וכל דבר אשר יבא לידו בכל המהד ותענוגי עולם הזה הכל יהי' לאפס ואין נגד אהבת ד' אשר יעבר בקרבו יעו"ש.
^ז ראה בסה"ק מאור ושמש (ח"י, ד"ה ותשא) וז"ל: דהנה התועלת הנמשך להנוסע אל הצדיקים הוא, דהנה כל דרך איש ישר בעיניו, ובפרט הלומד ועוסק בעבודה ידמה בנפשו שכבר הוא במדרגת צדיק, אמנם כשאם אל הצדיק נופל עליו פחד ומורא, ורואה אז שמעשיו אין נחשבים לכלום, ונפל ממדרגתו שהיה נחשב בעיניו לצדיק ובעל מדרגות, ובא למדרגת תשובה לפשפש במעשיו ורואה שאינם כהוגן, וגם כשרואה עבודת הצדיק שהם גדולים מאוד יפול עליו הבושה שהוא מתבייש ממעשיו ומידותיו, ויראה לתקנם ולעבוד עבודת ד' ביתר שאת וביתר עון, זה הוא התועלת הבא להנוסעים להצדיקים ע"ש עוד, והאריך בזה גם בר"פ ראה, ועו"ש בעצמה שער דברי קדשו. ובספר אמרי קדוש (לה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע) כתב: אמר, האדם צריך לעבוד את השי"ת בביתו כפי כוחו כפי עבודתו הקודש שמתנהג, וכשיגיע עתים אשר מדמה בנפשו שעובד עבודה גדולה להשי"ת והוא איש צדיק ומחזיק עצמו ליש, אז צריך ליסע להצדיק לראות שכפי עבודת הצדיק הוא כאין ע"כ.
^ח ובשבת ראש (ח"י שמות, ע"מ מ"ה) הביא מדברי קדשו של הה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע שביאר כוונת הכתוב (מלכים ב, ד-כג) מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת ותאמר שלום. שהיא השיבה לו, שמרגשה בעצמה שלווה הנפש יותר מדאי, כאילו אין בה שום חמץ, ושלוש עלי נפשו, ומצב כזה אין להאדם להשיג בו, והעצה לזה ללכת אל הצדיק לראות עבודתו ולשמע תוכחה, לידע ולהשיג כי אין שלום בעצמי מפני חמצי עכ"ד.

בינו שנות דור ודור

הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן מברעזאן זצוק"ל

בעל שו"ת מהרש"ם ודעת תורה ועוד

נסתלק לשמי מרום כיום ט"ז שבט שנת תרע"א לפ"ק

פנינים וענינים נפלאים שנתגלו לו משמים בחלום הלילה

כשהיה עוד רך בשנים נסע להגאון צו"ק רבי שלום זצ"ל מבעלז, ושם לימד דעת לעבודת השי"ת בהצנע לכת, וכמה הלכות למעשה קיבל אצלו, ואחר פטירת הגהר"ש זצ"ל נסע להרב הצו"ק רבי אברהם זצ"ל מסטרעטין. ושמעתי מפיו הקדוש שפעם א' ישן בליל ר"ה על העלי' של ביהמ"ד (שקראו שם דאווינשטוב), וחלם לו שבא אליו איש א' והקיצו, וא"ל בזה"ל: רוצה אתה לראות את ספר הזכרונות ספרי החיים וספרי המתים, אבל רק רגע א' תוכל לראות, כי כן הרשיתי, ונתיישב בדעתו לראות בספרי המתים, וראה שם כמה אנשים ברגע זו הנוודעים לי נכתבים למיתה, וכן היה שבשנה זו מתו ר"ל.

*

עוד שמעתי מפיו הקדוש, אחרי פטירת הרב הצו"ק ר"א זצ"ל מסטרעטין, נחלה אאמו"ר זצ"ל הכ"מ בחולאת הטיפאס ר"ל, ובתוך ימי החולאת חלם לו שעומד בב"ד שלמעלה לדין, והיה שם מיימינים ומשמאלים בדינו, ויצא חייב שימות, ומסרו אותו לשליח, ויעף עמו באויר, ובתוך כך בא שליח שני וצעק ויחזירו לבית המשפט, וחזרו השליח והוא, ועמדו בפני הבר"ד, ועמד שם הרב הצו"ק רבי יצחק אייזיק זצ"ל מזידיטשוב (ואאמו"ר זצ"ל הכ"מ לא הכירו עוד אז כלל), ושאל שאל למה חייבו זה האברך בדין, הלא הוא מתמיד גדול בלימוד יומם ולילה, והשיב א' מהמשמאלים, אפח פעם א' ברוח פי ואאפח כל התורה שלי שלמד, וענה הרצו"ק ר"א זצ"ל כבעס, האם גם בזמינינו אלה תביטו על מי שיושב ולומד היאך הוא לומד, וברצונכם שילמדו גם בזמן הזה באורך הגלות בכל הכוונות לשמה, וחזרו הבר"ד ופטורוהו, ואח"כ שאל אאמו"ר זצ"ל הכ"מ מי הוא זה שלמד ועל זכות, ואמרו לו שזה הוא הצדיק ר"א הנ"ל, והקיץ מחלומו ותפעם רוחו, אבל לא סיפר החלום לשום אדם, והחולאת נתגברה והולכת למעלה בכל יום יותר, וכשמוע אחיו הרב וכו' מו"ה יעקב ז"ל לאשר אחיו חולה מסוכן ר"ל, והוא ישב אז בעיר קאלימייע, והוא הי' מחסידי זידיטשוב, ובא לעיר זלאטשוב לבקרו, וכשראה שהחולאת מתגבר, והוא מסוכן, נסע לזידיטשוב ונתן עבורו פ"ג, והשיב לו הרצ"א ר"א זצ"ל תסע בחזרה תיכף, ותאמר לו שלא יפחד כלל וכלל, ובקרוב יתרפא בנ"פ ובנפש, ושמו שלום ויהיה שלום בגופו שלום בממונו שלום בתורתו, וכן היה שהחולאת התחיל להתמעט, ובעבור איזה ימים נתרפא הכל, וכששב לאיתנו אמר בלבו ליסע לזידיטשוב, וכן עשה, וכשבא על פתח ביתו של הרצ"א ר"א זצ"ל הכ"מ הכירו שזה הוא שעמד אז לפני הבר"ד של מעלה, והליץ טוב בעדו, ונתבהל מאוד ונשאר עומד אצל הפתח, וכששב רוחו קיבל שלום ממנו, ושאל אותו הרצ"א ר"א זצ"ל האם יושב ולומד בהתמדה, ומאז נסע לזידיטשוב עמו שנסתלק הה"צ ר"א זצ"ל, וגם אותי לקח אתו עמו פ"א על חג השבועות כשהייתי בן י"ג שנים. וחלום זה נתפרסם במדינת גאליציע לכמה וכמה אנשים, מהם שמעו מפיו הקדוש וחברא חברא אית ליה.

*

בבואו לעיר פאטיק (לשמש ברבנות), חלם לו בלילה איך שראה שני עמודי אש על השמים נופלים לארץ, ושמע קול מה (אך איני זוכר כעת מה ששמע), ופחד מאוד מזה, ובבקר ביקש מאנ"ש שיפתרו לו החלום,

[כן היה דרכו תמיד, שביקש בעת שחלם לו מה שיפתרו לו, וכמעט כל חלומותיו הי' חלומות אמיתיות, ונתקיים בו כי בחלומות אדבר בו], ופתרו לו לטוב כנהוג, ובכל זה לא עברו ימים ומעטים שנפלה שריפה גדולה בעיר הנ"ל, ונשרף כמעט כל העיר, וגם ביתו והונו ורכושו וספרים נשרפו, ורק מעט מזעיר מהספרים אשר הציל, וגם זה הי' במסירות נפש, כי כמעט הי' בסכנה גדולה, כי כבר התחיל הגג לשרוף, והוא קפץ דרך החלון לתוך הבית, כי דרך הדלת לא יכלו לבא, וכאשר התחילו לצעוק עליו בזעקה גדולה, לקח עמו איזו ספרים שכבר נחרכו ע"י האש בידו, והוא קפץ דרך חלון אחד השם ישמרנו מכל רע, ואך טוב וחסד יסובב אותנו כל ימי חיינו.

*

עוד שמעתי מפיו הקדוש, ואח"כ מצאתי בין הכתבים בפיוט לר"ה ויהי"כ תרנ"ו. לדובר מישרים ביום דין, להוגה דעות בדין, לותיק ועשה חסד ביום דין. י"ל כי פ"א חלם לי בחוהמ"ס בהיותי שן בסוכה, שהייתי לפני ב"ד שלמעלה, וראיתי שישבו כחצי גורן עגולה, והביאו איש א' לדין שעבר עבירה שחייבים עלי' מיתה בידי שמים, אלא שיש ב' דעות אם חייבים מיתה על עון זה, והיו מיימינים ומשמאלים, ונחלקו אם בספק פלוגתא של פוסקים יש לפטור בידי שמים, דספיקא כלפי שמיא ליכא, והשטן הי' עומד לשטנו, ושמעתי קול שאמרו ונשאל לב"ד של מטה, ושאלו אותי ע"ז, והשבתי כי גם בדיני שמים פטור מספק, ושכן מבואר בסכף משנה, והשטן רצה לדחוף אותי באמרו, מה לך להתערב במשפט ב"ד בעליון, ואמרתי פסוק יגער ד' בך וגו', וגם כי הלא נשאלתי על זה, ונדרשתי לאשר שאלוני ועוד דברים, ויצא הפסק לפטרו, ואיקץ ולא זכרתי מקום שבכסף משנה איזה איפה הוא, והלכתי לבית וחפשתי ומצאתי שכן הוא בכסף משנה פט"ו מפסולי המוקדשין הלכה ט' (ואף שבכ"מ פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ג תמה על הרמב"ם שכתב בספק בעיא דפטור ממיתה, דהא מיתה בידי שמים וקמי קב"ה גליא, י"ל דשאני ספק פעיא מספק פלוגתא, ועצלי"ח פסחים צה מ"ש בזה), ויען דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, והגר"א בס' עליות אליהו כתב שכל המאורעות שבעולם רמוזים בתורה, שמתא אל לבי דיש לומר דרמוז במ"ש פ' מקץ (בראשית מג, יב-י) וכסף משנה תקחו בידכם וגו' וקל שדי יתן לכם רחמים. וז"ש להוגה דעות בדין, לותיק ועשה חסד וכו', דבכל דבר שיש דעות להקל, הוא פוטר מן הספק, ועשה חסד ביום דין, וכן דובר מישרים שהוא מצד היושר והטוב.

*

עוד שמעתי מפיו הקדוש ומצאתי קעת בהכתבים כת"ק בזה"ל: 'לזכרון' באור שנת תרס"ז חלם לי שראיתי את אבי זלה"ה, וידעתי שהוא מעולם העליון, ושאלתי מה נשמע שם חדשות, והשיב כי אסור לגלות משם שום דבר, אבל באתי להודיעך כי עתה קראו אותך בשמים בשם 'חמדת המון' או 'חמדת העתים', ובתוך כך בא לפני איש א' ובידו ספר פתוח, והראני בתוך ואמצע דף א' וא"ל לא תקרא לא למעלה ולא למטה, רק באמצע במקום שהראני באצבע, וקריתי, והיה כתוב שם, תדע כי בשמים התחילו לקרותך בשם חמדת הזמן, ואני מסופק אולי חמדת העתים, כי כן יצא כרוז ברקיע לקרותך כן, והדבר יצא מפי הקב"ה בעצמו להכריז כן ברקיע.

הגאון מברעזאן זצוק"ל נולד בשנת תקצ"ה בעיר יאנוב לאביו רבי משה הכהן, שימש ברבנות בעיירות פאטיק, יאזלוויץ, בוטשאטש, ובשנת תרמ"א נכתר בכתר הרבנות בעיר ברעזאן אשר על שמה נקרא. בצעירותו דבק עצמו לצדיקי הדור, נודע כאחד המיוחד מגדולי הדור, ונתפרסם בגאונותו העצומה בכל מכלוני התורה. נסתלק ביום ט"ז שבט תרע"א לפ"ק, השאיר אחריו ברכה בחיבוריו הנוודעים והמפורסמים.

וקודם פסח הנ"ל נחליתי מאוד, ובליל ער"פ חלם לי, שהובא לפני ס' מה' החתם סופר, ושם נכתב מכתב אלי בזה"ל: ידע רוי"מ שהודיעו לי מן השמים, שיהי' לרו"מ עוד אריכות ימים ושנים, גם הודיעו לי מן השמים כי רו"מ הוא כעת גלגול שני, ובראשונה הי' רו"מ ג"כ כהן בזמן בית שני, ועבד עבודה בביהמ"ק כ"ד שנה עכ"ל המכתב, כן הוא נכתב בכת"ק צ"ל הכ"מ.

*

אעתיק מה שכתב במכתב לבני הרב וכו' מו"ה משה נ"י ביום ד' צו תרס"ד. וז"ל המכתב: חג כשר ושמח ושוכט"ס לכבוד נכדי יקירי הרב החו"ב כש"מ מו"ה משה הכהן נ"י בק' אלנסק יע"א. ...בליל שב"ק פ' ויקהל חלם לי שראיתי הלבנה במילואה, ופתאום בא כוכב והתחיל להכות הלבנה ברצוא ושוב, ויצא בת קול מן הלבנה בכל העולם רע רע רע ג"פ, ובחלומי נבהלתי וספרתי המראה ואיקץ, ותפעם רוחי, ובבקר קראתי אנשים ועשיתי הטבת חלום. ולא ידענו מפטירת הה"צ (ובי יצחק מאלסק) זצ"ל דקהלתכם (שהי' ביום ועש"ק העבר) עד יום א', ואז נודע לנו פתרון החלום. וז"ש כי מפני הרעה נאסף הצדיק, ויען כי כמה צדיקים עלו בחורף הזה לשמים, הי' הקול ג' רעות, והשי"ת ירחם על שארית ישראל, יינחם על הרעה להפוך לטוב.

*

בהיותו אבד"ק יאזלוויטץ חלם לו פעם אחת בליל ש"ק אשר הוא אצל הבר"ד של מעלה, ודנים שם אברך א' (אשר גם אני הכותב ידעתי, וכי הוא בחיים חיותו גם עתה) על אשר חילל את השבת במלאכת איסור, ויצא חייב מיתה בידי שמים, ובבוקר שקל בדעתו אם לספר חלומי לזה האברך או לא, ונגמר בדעתו שבאם יבוא אליו היום אחר התפלה להגיד לו שבתא טבא ולדבר אתו בדר"ת (כי כן הי' דרכו של האברך הנ"ל שהי' מתפלל בביהמ"ד זה שאאמו"ר זצ"ל הכ"מ הי' מתפלל שם, ותמיד אחר התפלה הי' דובר אתו איזה ד"ת) יספר לו החלום, ואם לאו לא יספר לו, והעמיד הדבר על ההשגחה, ומעשה שהי' כך הי', זה האברך ישב ולמד ביום ערב שבת, ומקטרתו בפיו, ומחמת עינונו בהספר שלמד בו, העלה עשן כ"ש אחר שכבר נתקדש השבת אחר שקיעת החמה, ואח"כ כאשר ראה שכבר הנרות דולקות, וגם נראו הכוכבים, נתבהל מאוד ע"ז שחילל ש"ק בשוגג, ונתיישב בדעתו לשאול ע"ז את פי אאמו"ר זצ"ל הכ"מ מחר בבקר שילמדו לעשות תשובה ע"ז, ויהי בבקר אחר התפלה המתין שיצאו מביהמ"ד כל המתפללים לביתם, וזרכו של אאמו"ר זצ"ל תמיד הי' המיד להתעכב בביהמ"ד אחר התפלה ולמד אז רש"י ואוה"ח של הפרשה, ואח"כ הלך לביתו הסמוך ונראה תחת גג א' עם הביהמ"ד, ובא אליו האברך בברכת שבתא טבא, וא"ל אאמו"ר זצ"ל הכ"מ שימתין קצת כי יש לו לדבר עמו אתו כלומר אליו, והאברך התחיל לבכות והתחיל לספר מה שאירע לו, והפסיקו אאמו"ר זצ"ל הכ"מ וספר לו את החלום, ואח"כ סיפר האברך את כל המעשה אשר עשה, וציוה לו אאמו"ר זצ"ל הכ"מ ליתן כופר לנפשו כמבואר בש"ע למי שחייב חטאת, ועוד איזה ענינים, ונשאר בחיים השי"ת ברוב רחמי וחסדי יכפר לנו את עונותינו וחסאתינו וישלח לנו במהרה את משיח צדקינו ויבן כמו רמים בית מקדשינו.

(מתוך דברי בני המהרש"ם בהקדמה לס' תכלת מרדכי ודרכי שלום)

בני בינה

**אורחות החינוך (ב)
מתורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א**

והשנה משובחת

שמעתי מאחד שהיה מרבה בבלות זמן רב עם הבנים יחד בשבתות ובמועדים. ושאל אותו הבירן, וכי אינך צריך לישון בשבת יום מנוחה. והשיב לו, באמת גם אני עיף בשבת, אבל אני בטוח שדבר זה ישפיע שאוכל אחר כך לישון הרבה לילות במנוחה, ולא לנדד שינה מצער הבנים. (דרשת שבת הגדול תש"ע לפ"ק)

יחד עם הילדים, הוא יותר חשוב, והוא חינוך היותר טוב להילד.² ויסדר זאת לעצמו מקודם, לעיין בימי השבוע מה יספר להם מעשיות מצדיקים, אם רואה בהבית התרשלות באיזה מדה, יסדר לעצמו דיבורים לזה, ויספר עובדות מצדיקים מה שנוגע לזה הענין, ואז יצליח בעצמו, ויתעלו בני ביתו, לשם ולתפארת.³ וכמו שבגשמימות מיו שטרה בערב שבת אוכל בשבת, כן הוא גם בזה, לסדר לעצמו בימי החול מה שיאמר לבני ביתו, ובאיזה נושא ידבר עמם, וכל מה שישמע או רואה במשך ימי השבוע דברי תורה או סיפורי צדיקים, יטה אזונו ויתבונן אם יוכל להשמיע זאת לבני ביתו. יש ב"ה הרבה חיבורים ביודיש, ואפילו ליקח ולקרוא ולספר מבפנים גם כן עושה רושם. טעמו וראו כי טוב ה', צריך ליתן להילדים טעם בעבודת ה', ורק בשבת אפשר להטעימם. יש לבחון הילדים מה שלמדו, שאם בנו יודע שאביו יבחון אותו בשבת, לומד טוב יותר כל השבוע. ואפילו רק לשאול אותו במה שלמד שאלה אחת, גם כן עושה רושם גדול על הילד, ומביאו להתעלות בעבודת ה'.⁴

לב אבות על בנים

היום חסר קירוב לבבות בין הילדים להורים, ולפעמים יש מרחק בין האבות לבנים לפי שאין להם זמן להראות אהבתם זה לזה. וכי איך יהיה קשר בינם, הרי ההורים טרודים כל כך. אבל כשהאדם לוקח את הזמן שיש לו בשב"ק, והוא יושב במנוחה יחד עם בניו, והוא משיח עמם ושואל אותם על מעשיהם, ומספר להם דברים, זה מקשר האהבה בין הורים לילדים. והתוצאות מזה רואים אחרי עבור הרבה זמן, כשהאב צריך לבנו או כשהבן צריך לאביו, או יש לו עם מי לדבר מה שמעיק על לבו, הוא מרגיש קירובות יתירה אצל הוריו. וזה אין יכולים להשיג אצל הילד רק על ידי הקירבה שנעשה מהאב אל הבן כשיושבים יחד אצל סעודת שבת קודש. והזה הדרך היחידי שאפשר היום להעמיד דורות ישרים שיהיה להילד קירובות לאבותיהם וליהדותם.

סיפר לי תלמיד הגה"ק מנאלאנטא זצ"ל, שהיה רגיל לומר לתלמידיו, שבשבת אצל הסעודה צריך כל אב להיות לבניו, מה שרבי הוא כליל שבת קודש לחסידיו ותלמידיו. וכל אב בכל מצב שהוא, הוא אז רבי לבניו. הילד צריך להרגיש שכאן הוא המקום שהוא שואב את היראת שמים שלו, ומכאן יש לו קשר עם הוריו. זהו בנוגע לסעודת ליל שבת קודש. ואפילו כשאחד הוא עיף כליל שבת קודש, אז על כל פנים בסעודת שבת ביום יהיה לו קירבה עם בניו. ולא שבאים הביתה כליל שבת קודש עיף ויגע, וממהרים לאכול מהר כדי שיוכלו ללכת לישון, וכן בסעודת היום גם כן ממהרים הסעודה והולכים לשינת צהרים, מזה לא יהיה כלום לילדים, זה

הנה מדינתנו היא מסודרת כך שכל אדם הוא טרוד מאד, יום וליילה לא ישבותו, אין זמן לאכול, אין זמן לשים עינא פקיהא על הילדים. באים הביתה בשעה מאוחרת בלילה, יוצאים מן הבית בבוקר השכם, וכמעט שאין לנו זמן להכיר את הילדים הקטנים במשך השבוע, כשבא הביתה כבר הם ישנים, וכשהולך מביתו הם עדיין ישנים, רק מעט זמן נשאר להיות עמם. זהו בכל השבוע כמו שהוא, אולם כשבא שבת קודש צריך לדעת שהוא קודש לה', יום מנוחה וקדושה לעמך נתת, אין זה רק יום מנוחה לישון בו כדי שיוכלו ללכת אל העבודה ביום ראשון בראש רגוע. אלא הוא יום מנוחה וקדושה, הקדושה שאין יכולים לקנותה בכל ימות השבוע, צריכים למלא את החסרון בשבת. אין מדברים מזה, שראשו הוא פתוח אז לתורה, שהוא רגוע, ולפיכך הוא צריך בשבת להקדיש כל הזמנים הפנויים ללימוד התורה, אבל יש עוד דבר הנוגע לכל אחד ואף למי שאינו בן תורה כל כך.

חובת החינוך מוטל על ההורים

לדאבונינו נעשה היום מצב, שההורים פרקו מעליהם העול של חינוך הבנים, ומסרוהו אל המלמד בתלמוד תורה, הרבי ילמד את הילד איך ללמוד, הרבי ילמד את הילד מדות טובות, הוא רוצה שכשבנו יהיה בן שמונה עשרה שנה יחזירו לו אדם השלם תלמיד חכם ובעל מדות, את הכל יתנו לו מוכן כפי שהזמין מראש. אבל אין זה הולך כן, הלוא יוכל הרבי ללמד את הבן קצת גמרא ויהיה לו פנאי על זה, אבל שילמד את הבן מדות טובות, ויוכל לטפל גם כן באותו זמן עם כתה של שלשים ילדים או יותר, ויעשה כל אחד ואחד מהם לבעל מדות, וכי מתקבל על הדעת שאב יוכל לצפות על זה אפילו ממלמד הטוב ביותר.

חינוך הוא ענין השייך להורים, חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו (משלי כב-1), אלא שאי אפשר להאב לישב וללמוד כל היום עם הבן ככתוב בתורה ושנתם לבניך (דברים 1-1), על כן שולחים אותו לתלמוד תורה שהרבי ילמד עמו. אבל מה שנוגע למדות טובות, יראת שמים, להכניס אמונת בה' בלב הילד, אהבת התורה, התלהבות לדברים שבקדושה, זהו תלוי בהבית. כל ילד מתחנך לפי מדריגת הבית, בית חלש מוציא סחורה חלושה, ובית חם מוציא דורות חמים.

משיחין ואין משיחין בסעודה

כשבאה שבת קודש, ויושבים לאכול סעודת שבת קודש, אינם עשויים לדבר איזה מלכוש נאה יותר, ואיזה דירה מהודרת יותר, או לדבר בכל שבת ממשפחה אחרת או רב ומנהיג אחר, הסעודה צריכה להיות מקום שמשיחים שם דברי תורה, הן מעבודת הצדיקים, והן מעבודת ה' של חסידים ואנשי מעשה. צריכים לספר אצל הסעודה להילדים עובדות של גדולי ישראל וצדיקים, מותר לשבת אצל הסעודה שעה אחת, שתיים ושלוש, אין בזה עוולה, כל מה שמתארך הזמן שיושבים

בעמדינו לפני יום הגדול עת האסף המקנה, עדרי צאן קדשים וקנים ונערים, במטרה ועצה אחת לחכות תחת דגלו והשפעתו של רועינו הנאמן עמ"ר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, לשבות שב"ק פרישת בשלח - שירה בעל הקודש, להשקות צמאי הסדך מנהר היוצא מעדן, לזמן כזאת אמרנו שמן הראוי להמשיך באורחותינו אורחות החינוך, בענינים השייכים לשבת קודש, ואין מוקדם ומאוחר בתורה, ועוד הזון למועד להמשיך בסדרן של דברים. ומחובותינו להבדיר שדברים הללו נשנו פעמים אין מספר בדברי תורתו של מרן שליט"א שמרבה לעורר על חינוך הילדים בשבתות קודש בכל עת ועידן, אולם מקוצר היריעה הראנו מראה מקומות אחרים למצוא דברי חפץ, והכל נעתיק משם ככתבו וכלשונו, וישמע חכם ויוסף לקח, ותן לחכם ויחכם עוד.

מתנה טובה בבית גני ושבת שמה

הנה מלאכת ועבודת החינוך הוא מן הקשות שבמקדש, וצריכים הרבה סיעתא מן קדם אבוהו די בשמיא, בנוסף לעבודת האדם, בכדי לזכות ולראות פרי בעמלו, בנים ובני בנים נאמנים לה' ולתורתו, וצריך האדם בכל עת וזמן לשפוך את שיהו לפני אדון כל, ולבקש על בניו ובני ביתו שילכו בדרכי התורה והיראה, ויתגדלו בלב תמים לעבודתו ויראתו יתברך. ברם מתנה טובה יש בבית גניו של הקב"ה ושבת שמה, ויום השבת קודש מסוגלת מאוד להכניס תורה ויראת שמים וחמימות דקדושה בלב הבנים, ויכו שורש בלבם כיתד שלא תמוט לעולם.

איתא בגמרא (שבת י'): אמר רב הונתן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר (שמות לא) לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גניו ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם. ושמעתי בשם הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל כי פעם אחת נכנס אל ביתו עני וביקש נדבה, ולא היה בידו מאומה, חיפש בבית, ומצא טבעת יפה של הרבנית, לקחה ונתנה לעני. כשהורה הרבנית והבחינה בנעשה, הרימה קול צעקה, הלא הטבעת יקרה מאוד ושויה לכה"פ כ"ה זהובים, שמע רבי שמעלקא את צעקותיה ויצא לרדוף אחרי העני. הלה, בראותו שהרב רץ אחריו, החיש את פסיעותיו כי חשש אולי אומר הרב לתבוע ממנו את הטבעת בחזרה. נודרו הרב והגביר את מרוצתו עד שהשיגו. אמר, דע לך שהטבעת יקרה ושוה כ"ה זהובים, אל תמכרנה בפרוטות. ובשבת קודש דרש רבי שמעלקא לפני בני עדתו, אחרי שסיפר להם מה שאירע לו בזה השבוע עם העני והטבעת. הוסיף, זה שאמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי וכו' לך והודיעם, לך והודיע להם כמה יקרה היא מתנת שבת, שלא יבזבוזו אותה על דברים של מה בכך, שלא יבלו את היום באכילה ושיחה בטילה ודברי הבאי, כי קדוש היום לאדונינו ודפח"ה.⁵

⁵ דרוש לפרשת ויקה"פ תשנ"ג לפ"ק בב"פ.

² דרשת התעוררות חוה"מ סוכות תשנ"ד לפ"ק בביהמ"ד דקהל יטב לב - קרית יואל.
³ פתיחה להתחלת הזמן א' נח תשנ"ו לפ"ק בק"י.
⁴ נעילת החג סוכות תש"ע לפ"ק.
⁵ פתיחה להתחלת הזמן א' נח תשנ"ה לפ"ק בקרית יואל.

לא ישאיר עליהם חמימות של בית יהודי. דער שבת זאל לעבן אין שטוב, עד שהילדים ישתוקקו על ביאת השבת, שיוכלו לישב יחד עם אבותיהם ולהתעלם באהבים.¹

נכספה וגם כלתה נפשי

ומבשרי אחזה אשר כמעט אין עובר שבת אחת שאין אני זוכר על השבתות כבית אבא מארי זצ"ל שישב עמנו שעות ארוכות מתוך אהבה והבה יתירה בדברי תורה ויראה. אמי ע"ה לא היתה כבריא, ועול הבית היה על אבא מארי זצ"ל, ושבת בלילה היה עייף, והרגיש שלא יוכל לישב בהסעודה כמו שצריך, ואמר קודם הזמן להבני בית שיטעמו קודם כניסת השבת, כי ישב להסעודה רק לאחר שעה, ואחר התפלה ישן קצת, ואחר כך ישב עמנו כמה שעות, והסעודות שבת קודש היו כולם עוטה אורה, בדברי תורה וסיפורי צדיקים ושירות ותשבחות וכו', עד שהיה תענוג רוחני לשבת בבית. והרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זצ"ל היה אומר, כי מי שאינו מניח עצמו לישון בערב שבת, או הסעודת שבת הוא רק וועטשערע. והיינו שהוא רק סעודה כשאר סעודות ימות החול. **כי מי שרוצה לקבל שפע מהסעודות שבת, ולהיות עוד טופח על מנת להטפח, להשפיע לבני ביתו, צריך להיות רגוע ולישב במנוחה הנפש בשעת הסעודה.**²

ויש לכל אחד לישב בנחת בהסעודה וידבר עם הילדים, ויכניס בהם חמימות לעבודת ה' וקרבה ושייכות להילד עם אביו, וזהו רק על ידי גדולה לגימה שמקרבת. והשעות האלה ישאירו רושם עז על הילדים במשך חייהם. ילדים זוכרים היטב איך שהיה נראה סעודת שבת אצל ההורים, וזה נשאר לדורותיהם אחריו איך שהוא יערוך השלחן. ואם מורגל שחוטפים הסעודה, ואינו נותן להילד מה שצריך, זה משאיר רושם שצריך להיות ככה, ולהיפוך אם מוצא חמימות בשלחן שבת, אז גם הוא נותן זאת לדורותיהם אחריו.³

לעשות את השבת לדורות"ם

ועל זה רמז הכתוב (שמות לא-טז) ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, שיש לעשות היום של השבת 'לדורותם', לצורך דורותיו, לקרבם ולשדלם ביום המנוחה, ובוה יוכל לשלשל להלאה שלשלת דורותיו על דרך ישראל סבא, להיות 'ברית עולם'. וכמו ששמעתי לרמז במאמרם (שבת ב:) הכא דעיקר שבת הוא תני אבות ותני תולדות, התם דלאו עיקר שבת הוא אבות תני תולדות לא תני ע"ש. כי מי שהשבת הוא אצלו עיקר, הרי זה משפיע על עצמו וגם על בני ביתו, תני אבות, האבות לומדים, ותני תולדות, שגם תולדותיו המה לימודי ה', אבל התם דלאו עיקר שבת הוא, דאין השבת אצלם עיקר, אז אבות תני האבות עדיין לומדים, אבל תולדות לא תני, תולדותיו אינם כמותו עוד".⁴

וכיפר הרה"ח רבי אהרן פאללאק ז"ל שאביו ע"ה היה תלמידו של הגאון ר' יודא גרינוואלד זצ"ל, על כן הלך בכל חודש אל הרבנית שלו שחיתה עד צ"ח שנה, והיתה בת הרה"צ ר' יועף זצ"ל בן הרה"ק ההתם סופר זצ"ל, ופעם אחת כשני שבועות לפני הסתלקותה סיפרה, ששמעה מאמה שחי' עד מאה ואחת שנים בזה"ל, אצל חותני היה המנהג שבליל ש"ק לא ישבו נשים אצל השלחן, כי התלמידים באו לשמוע תורה, אמנם ביום ש"ק היו מוכרחים לישב אצל השלחן כלותיו ובנותיו ונכדיו ואפילו משרתי הבית, ואמר אז דברי כבושין, לא אמר שום פירושים רק דברי מוסר. (ואמר פעם בזה"ל, דער רבנו של עולם האט אונז געגעבן א תורה אופן בארג סיני פון זעקס הונדערט און דרייצען מצות, און פאר מען גייט מקיים זיין די זעקס הונדערט און דרייצען מצות דארף עטץ וויסן קינדערליך, אז ס'איז דא א פירמא וואס מען דארף זיך פון דעם דערווייטערן, דער פירמא איז דער יצר הרע. ס'איז אדורך אסאך יארן, מ'האט שוין געוויסט אז ער איז דער יצר הרע, איז ער געגאנגען באנקראט, האט ער זיך געטוישט דעם נאמען, ער האט זיך אנגעהויבן צו רופען שטן, ס'איז אדורך אסאך יארן מען איז געוואוינען געווארן אז הוא השטן הוא היצר הרע, איז ער ווייטער געגאנגען באנקראט, האט ער זיך אנגעהויבן רופען 'היינטיגע וועלט', אז א יוד וויל טוען א גוטע זאך און האלט זיך צוריק, ווייל אין היינטיגע וועלט ווי קאן מען דאס, איז דאס די פירמא פונעם יצר הרע עכל"ק. (הובא בשיח זקנים ח"ב דף פ"ח)).

וזהו שאמר הכתוב אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וגו', ויולד נח שלשה בנים וגו'. דאיתא בזה"ק (ריש פרשתינו) ובתיקוני זוהר (תיקון ע') דנח קאי על שבת קודש דכתיב ביה ניוחא ע"ש. ואמר הכתוב אלה תולדות נח, אלו הם התוצאות והתולדות של שבת, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, שנשאר בצדקתו גם כדור גרוע כדורו, ולא עוד אלא ויולד נח שלשה בנים, שהוליד בנים הראויים לשמו כדמותו וכצלמו, ולא נגרו אחר בני דורם, זהו התוצאה מהשבת קודש, אשר כדור כזה עיקר קיום היהדות לבני הצעירים, הוא על ידי השבת קודש. וכמו שאומרים בהזמירות, קודש הוא לכם שבת המלכה, אל תוך בתיכם להניח ברכה, כאשר השבת עוברת אצל האדם בקדושה, אז הוא מניח ברכה על הבית, שגם בני ביתו מתגדלים על דרך ישראל סבא.⁵

*

ברכת הבנים בליל שבת

אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך

אמרו חז"ל (מגילה טו.) אמר רבי אלעזר אמר ר' חנינא לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, שהרי שני גדולי הדור ברכום שני הדיוטות, ונתקיימה בהן, ואלו הן דוד ודניאל, דוד דברכיה ארונה דכתיב ויאמר ארונה אל המלך וגו', דניאל דברכיה דריוש דכתיב אלהך די את פלח ליה בתדירא הוא ישיובינך ע"כ, והם היו מאומות העולם, ונתקבלה ברכתם, על אחת כמה וכמה ברכת הדיוט של ישראל שמתקיים ברכתם, ואין לאדם לזלזל בהם. (ועל דרך צחות שמעתי מנ"כ אאמ"ר [הגה"צ

מסאמבאטהעלי] זצוק"ל ששמע מאביו הגה"ק מסעדראהעלי זצוק"ל, שהגיד לו מרן מהר"ד מבעלזא זי"ע, שפעם בא לפניו איש כפרי וביקש מברכותיו, ואמר לפני הרה"ק שמאוד חשוב בעיניו ברכתו, שהרי אמרו רז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך... וענה לו הרה"ק מבעלזא ואמר, אם כן הן הדברים, אזי היה מהנכון שכבודו יברכני, ותהא פי כמה ברכת הדיוט...)⁶

ואמרינן בגמרא (ברכות ז.) אמר רבי ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתיאל י-ה' צבאו יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי ישמעאל בני ברכני. אמרתי לו, רבנו של עולם יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך כמדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין, ונענע לי בראשו. מאי קא משמע לך, ברכת הדיוט אל תהי קלה בעיניך ע"כ. וכתב בעין יוסף שם, דהא דשואל מאי קא משמע לך, משום דנראה ח"ו סיפורו של רבי ישמעאל להגדיל עצמו. ועל זה מסיק דהא דסיפר זאת הוא כדי להשמיע וללמד לבני אדם, אם הקב"ה כביכול רוצה שיברכוהו, ונענה לרבי ישמעאל בראשו, שהיה לו קורת רוח מברכת הדיוט, עד כמה יש לכל אחד להשתוקק להתברך מחבירו אפילו מהדיוט, ומכל שכן ברכת גדול להדיוט.

להתברך מפי גדולים וטובים

ומכל שכן ברכת האבות לבנים, וביתר שאת ברכת חכם וצדיק שפועל למעלה גדולות ונצורות. ובסידור עמדין כתב (בהנהגת ליל שבת) מנהגם של ישראל לברך הילדים בליל שבת, אחד האבות ואחד הרבנים, אחר התפלה או בכניסה לבית, שאז חל השפע, וראוי להמשיכו על הילדים ביחוד, שאין בכחם להמשיך שפע במעשיהם, אבל על ידי גדול אמצעי משובח הוא, יורד וכל ונאחו ביותר בקטנים שעדיין לא טעמו טעם חטא, ועל ידיהם הוא מתפשט יותר. אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם וכי ע"ש. וכן כתב (בהנהגת מוצאי שבת) שחזורין ומתברכין אז הבנים והתלמידים מאבותיהם ורבותיהם לסימן טוב בהתחלת ימי השבוע, וכדרך אמירת יהי נועם מטעם זה. וז"ל מסכת סופרים (פרק יח) וכן היה מנהג טוב בירושלים להתענות בניהם ובנותיהם וכו'. אחר כך סובלו ומקרבו לפני כל יקון, כדי לברכו ולחזקו להתפלל עליו שיוצא בתורה ובמעשים טובים. וכל מי שהיה לו גדול ממנו בעירו, היה עומד ממקומו והולך לפניו והשתחוה לו להתפלל בעדו, ללמד שהן נאין ומעשיהם נאין וכו' ע"ש⁷. [ושמענו ממרן שליט"א שבעת לומדו בבחורותיו בישיבה הרמה דנייטרא במאונט קיסקא, היה נוסע לעתים עם עוד כמה חברים, בכמה דרכים שונים, בכדי להגיע לעיר וויליאמסבורג יצ"ו לבית מדרשו של הגה"ק מסאטמאר זי"ע, לשמוע בקולו החוצב להבות אש, ומעורר לבות ישראל לאביהם שבשמים, בעת סעודת רעוא דרעוין, ובפרט בשבתות השוכב"ם. והגם שלפעמים ידע מעיקרא שכבר יגיע אחר אמירת התורה, מ"מ נסע כדי לקבל ברכת א' גוטע וואך ממרן מסאטמאר זי"ע, שהרגיש בנפשו שבוה בטוח שיהי לו שבוע טוב⁸.

¹ שיעור אוהחה"ק ליל ששי לך תשס"ז לפ"ק.
² לימוד פרקי אבות נשא תשס"א לפ"ק. וע"ע בלימוד פרקי אבות פ' בהר תשס" לפ"ק.
³ בתוך שיחת קודש מוצש"ק תולדות תשס"ח לפ"ק.
⁴ סעודה שלישיית נח תש"ס לפ"ק בב"פ.
⁵ נעילת החג סוכות תשע"א לפ"ק.
⁶ דרשת ז' אדר תשס"ד לפ"ק.
⁷ דרשת שבת שובה תש"ע לפ"ק.
⁸ פתיחת הזמן ג' בראשית תשנ"ז לפ"ק בביהמ"ד סאטמאר במאנטריאל.
⁹ דרשת ז' אדר תשס"ח לפ"ק.
¹⁰ סעודה שלישיית תולדות תשס"ב לפ"ק בב"פ.

וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלקים וישישו בשמחה

בהדרת קודש וברגשי גיל ושמחה שפתינו מרחשין ברכת מזל טבא וגדיא יאה קדם אבינו רועינו, האי רעיא מהימנא אשר בצלו אנו חוסים, מורה דרכנו ומאיר נתיבותינו, פאר הדור והדור

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה השרויה כמעון קדשו בהולדת הנכדה למזל טוב ובשעטו"מ

בת לחתנו הרה"ג רבי יעשי' הלוי שליט"א

בן הרה"צ רבי יצחק אייזיק טירנויער שליט"א

רב הצעיר דקהל שומרי שבת

מרן די בשמאי יהא בסעודו שיזכה לרוות רב תענוג ונחת ממנו ומכל יוצ"ח לאורך ימים ושנים טובות.

ומצלאלין אנו בחיי דמרן מלכא, צדיק כתרמו יפרח כארו בלבנו ישגה, יאריך השי"ת ימיו על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, לנהל עדותינו עדת קדשו על מי מנוחות, ולהדריכו ולהאיר לבבינו בעבודת השם, עדי נוכח במהרה לראות בישועתן של ישראל ובשמחתן, ויוליכנו קוממויות לקראת משיח צדקנו בב"א.

המברכים אל מול פני הקודש

ברונים הבאים בשם ה'

בחדוות עילאה מקדמים אנו כמרכה

את כל האורחים החשובים ידידים וחסידים,

רבנן ותלמידיהון, חברי קהלתנו הק',

כ"א בשמו הטוב יבורך שנתאספו וכאו מכל מקומות

פזורים להתוועד ולהתאחד בשבת אחים גם יחד

תחת דגלו וחסיתו של אבינו רועינו

כ"ק מרן אדמו"ר עמ"ר שליט"א

יהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמאי

שישפע לנו שפע ברכות וישועות, השפעות והארות

ברוחניות ובנשמיות עדי נוכח לישועתן של ישראל

לירך באנפין נהדין לקראת משיח צדקנו ומלכינו

בראשינו במהרה בימינו אמן.

בברכת שבתא טבא

וועד העסקנים

מעלה בדרכי התורה והעבודה, ולהיות עובדי השי"ת באמת ובתמים ובריאה ובאהבה.

להתעניין בתמידות במצבו של כאו"א מצאצאי

ועוד טובא גניו בגוה, שבהיות שיברך את בניו מידי שבת בשבתו, על ידי זה יהא עולה זכרונו לפניו, ויתבונן בפרטיות מצבו של כל אחד ואחד מילדיו, ובעת שמברכו שיזכה להשגה בתורה ויראת שמים, יחשוב על ענינים האלו, האם אכן נתעלה בני במשך השבוע בלימוד התורה, ומה השיג יותר בעבודת ויראת ה', ובכך יגיע לתועלת רב במשך הימים. ובשבוע זו הגיד לי אחד, שלהגאון בעל קהלת יעקב זצ"ל נישג פעם מישחו, ובקשתו בפיו שיברכו רבינו שבנו יגדל לתלמיד חכם. וענה לו הסטייפלער זצ"ל באמרו, בכדי לזכות לבנים טובים והגונים צריכים להרבות בתפלה, ולשפוך לב כמים לפני קונו על זה, עדיין אני עומד בתפלה בכל עת שבני רבי חיים [ה"ה הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א] יתגדל לתלמיד חכם. וזאת אמר בעת אשר בנו ה"י כבר כבן ארבעים שנה, ופקיע שמה בכל העולם לגאון מופלא, ובקי בכל מכמני התורה.¹⁷

וראיתי לאחרונה שכתבו על אדם חשוב, שאמר, שבכל יום בעת שאומר ברכת התורה, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, הוא מעביר במחשבתו בפרטיות כל אחד ואחת מילדיו, וכל אחד ואחת מנכדיו, ומתפלל עליהם שיהיו יודעי שמך, שישארו יהודים נאמנים לה' ולתורתו, ויתגדלו לתלמידי חכמים. וברבות הימים הרגיש שעשה זאת עליו רושם עז, לתת לב לחינוכו והשלמתו של כל אחד מיוצאי חלציו. [שוב הראוני זאת בספר אנא עבדא (דף רצו) שכתב, לפני פטירתו אמר לאחר בזה הלשון: דבר אחד אבקש ממך, שמע לי, הרי אתה אומר בכל בוקר ברכת התורה, ואתה אומר ונהיה אנחנו וצאצאינו וכו', איני יודע כמה זמן אתה מקדיש לילדך כל יום, אבל דבר אחד יכול אתה לעשות וזה לא יגוול ממך זמן רב, ומובטחני שתראם סיעתא דשמאי נפלאה, אם בכל פעם שתאמר ונהיה אנחנו וצאצאינו תחשוב על כל אחד מילדך בשמו ובשם אמו, אני אומר לך שזו סגולה גדולה ומיוחדת להצלחת הילדים. וכשהלה אמר שזה גם כן לא קל כל יום לעצור באמצע הברכה ולהתרכז ולכוון על כל ילד בנפרד, אמר לו, אני יודע שבהתחלה זה יהיה לך קשה לעשות כך בתמידות יום יום, אבל אחרי זה נהפך לטבע ולהרגל ע"כ].¹⁸

בניך כשתילי ותים סביב לשולחןך

ההנהגה בבית צריכה להיות, שישתוקקו הבנים מתי יבא כבר האב או האם להבית, ולהמתין כבר על יום השבת, שיושב האב והאם כמו מלך ומלכה מסובבים בבני ביתם כשתילי ותים, לשמוע מזהם סיפור מעשה או דברי תורה, ולהתעניין עמהם במה שעבר השבוע, בית כזה הוא מלא בברכת ה', ויסוד גדול לחינוכם.

(בסעודת היום – שבת התוועדות תשס"ו לפ"ק)

וכן נהגו אבותינו בכל דור ודור, שהוליכו תמיד את הבנים לקון לברכם. וכד הוינא טליא הולך אבא מארי וצלה"ה גם אותי לכל גדולי ישראל שבעיר, או כשבאו לבקר בעירינו, לברך את הנערים. וגם הוא בעצמו החזיק טיבותא לנפשיה שזכה להתברך בהיותו נער מהגאון הקדוש בעל לבושי מרדכי ממאד זצ"ל. ובהקדמת עור מיהודה (כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל) כתוב, שהיה תלמיד נאמן לרבו הגאון בעל לבושי מרדכי זצ"ל, ודרכו של רבו היה להאריך בתפלת שחרית, ולא המתין עליו, והתפלל בלי מנין. והלך הוא לקבץ מעות מנדיבי העם, לפרנס עשרה זקני העיר יושבי אהל בארוחת הבוקר, וככה הצליח לסדר מנין עבור רבו בכל יום לתפלה. וקודם התונתו כנס לקבל ברכת פרידה מרבו, והניח שתי ידיו על ראשו, וזלגו עיניו דמעות, ושהה זמן ארוך בברכותיו, ואמר לו, הואיל ועשית לי תענוג רוחני ונחת רוח, ובפרט בסידור המנין, שזה יותר משתי שנים שלא חיסרתי מתפלה בציבור, ישלם לך השי"ת שירבה גבולך בתלמידים, ובכל אשר תפנה תצליח. ואמר, שהדמעות נטפו על כובעו ונעשה כתם גדול, ולכבוד החתונה קנו לו כובע חדש כנהוג, ולא רצה ליכנס תחת החופה רק עם הכובע שנשרו עליו דמעות רבו. והחזיק תמיד שהצלחתו בהרצת התורה היתה בזכות ברכת רבו אז.¹⁹

והרגשה יתירה צריכה, שתהא הברכה נאמרת מקרב הלב ובאהבה עזה, שאז כוחו גדול ומועיל ביותר, ויצוין דברי הספורנו בפ' ויצא (לב, א) עה"כ וישכם לבן בבקר, וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם וז"ל: כבר אמרו אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו בכל נפשו, בלי ספק ראוי שתחול יותר בסגולת צלם אלקים המברך, כאמור בעבור תברך נפשי ע"כ. [וכן ענין הנשיקה לפני נתינת הברכה, כמו שמצינו שביקש יצחק את יעקב גשה נא ושקה לי בני, וכן נשק יעקב למנשה ואפרים לפני ברכתו עליהם, כתב בספורנו בפ' ויחי (מחי, י) שזהו כדי שתדבק נפשו בהם, ותחול עליהם ברכתו. וכבר העיר מרן שליט"א בעת ביקורו אצל הרה"צ אב"ד ירושלים שליט"א (חנוכה תשס"ח) על מה שנהגו כהיום שנושקין הידים אחר סיום הברכה, ואמר שאולי הנשיקה והאהבה תוך כדי דיבור של אמירת הברכה, פועל גם כן לזה].

ברכת הבנים בליל שב"ק חשוב ביותר בזמנינו

והנה חלוקים המה המנהגים בענין ברכת הבנים בליל שב"ק, במקומות אשכנז וכן במקצת מהחסידים שיע מקומות נהגו לברך את הבנים בכל ליל שבת, ומאידך בהרבה מקומות לא נהגו בכך, ורק בערב יום הקדוש ברכו אותם. ואולי ההסבר בזה הוא, שלא רצו להרגיל בברכת הבנים, ונמצא שיהא כבר קצת מזולזל גודל ענינם, ע"כ השאירו ענין זה לברך את הבנים רק בערב יום הקדוש.

אולם נראה שבזמנינו אלה, שהחושך יכסה ארץ, וצריכים כ"כ סיעתא דשמאי וזכותים גדולים על כל צעד ושעל, שיגדלו הנערים להיות ערליכע אידן יראים ושלמים, והנסינות מבחון והשפעה מהרחוב הולך וגדול, לעת כזאת איז אפשר נאך חשויער לברך את הבנים בכל שבוע ושבוע בליל שבת קודש, ולברכם שיזכו לילך מעלה

¹⁷ שיעור אוהחה"ק ליל ששי לך תשס"ו לפ"ק.

¹⁸ דרשת ד' אדר תשס"ח לפ"ק

¹⁹ לימוד פרקי אבות נשא תשס"ו לפ"ק